Форма № Н-3.04

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан історичного факультету проф. Качараба С.П.

_____

“_____” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ МІГРАЦІЙ»

Шифр: ПП 3.2.11.11.

Галузь знань: **05 – соціальні і поведінкові науки**

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: **054 - Соціологія**

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація:

_____

(назва спеціалізації)

Факультет: **історичний**

(назва факультету)

Львів - 2020

Робоча програма «Соціологія міграцій» для студентів четвертого курсу бакалаврської програми кафедри соціології за напрямом підготовки 054 Соціологія.

Розробник: Ілик Х.В., кандидат соціологічних наук, асистент кафедри соціології історичного факультету

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціології.

Протокол від __ серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри _____ проф. Пачковський Ю.Ф.
(підпис)

“_____”_____ 2020 року

Схвалено Вченою радою факультету історичного факультету

Протокол від «___»_____2020 року № _

“_____”_____2020 року

Голова_____ проф. Качараба С.П.
(підпис)

© Ілик Х.В., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><th>Найменування показників</th><th>Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</th><th>Характеристика навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань:
05 – соціальні і поведінкові науки (шифр і назва)</td><td rowspan="2">нормативна</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Напрям підготовки:
054 - соціологія
(шифр і назва)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="2">Рік підготовки:
4-й</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 1</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання: виконання творчих завдань</td><td rowspan="2">Семестр:
7-й</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин - 90</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3
самостійної роботи студента – 3,9</td><td rowspan="5">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
бакалавр</td><td>Лекції
13 год.</td></tr>
<tr><td>Семінарські
26 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота
51 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання:
• виконання творчих завдань</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання:39 год. / 51 год. = 0,8

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни “Соціологія міграцій” – сформувати уявлення про природу міграційних процесів, їх значення для сучасного світу, вплив на окремих людей та суспільство загалом.

Завданнями вивчення дисципліни є: визначити об’єкт, предмет і місце соціології міграції в системі соціологічного знання; проаналізувати основні теоретичні підходи до вивчення міграцій; розкрити основні характеристики сучасної міграції; ознайомитися з основними емпіричними дослідженнями міграцій.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- означення ключових понять,
- основні теоретичні розробки у дослідженнях міграцій;
- розвиток міграційних процесів в історичній ретроспективі;
- головні тенденції сучасних міграційних процесів.

вміти :

- застосувати отримані знання до аналізу сучасних міграційних процесів в Україні та світі;
- досліджувати міграції з позицій різних теорій, які її вивчають;
- коректно інтерпретувати дані досліджень міграційних процесів;
- розробляти програми прикладних соціологічних досліджень у сфері міграцій.

3. Програма навчальної дисципліни

Лекція 1. Вступна лекція – знайомство з курсом. Соціологія міграцій як наука.
Лекція 2. Історія виникнення міграційних процесів. Теорії міграцій.
Лекція 3. Прикладні аспекти дослідження міграцій.
Лекція 4. Соціокультурні ідентичності міграцій.
Лекція 5. Екологічна та кліматична міграція.
Лекція 6. Україна в сучасних міграційних процесах.
Лекція 7. Модульна контрольна робота 1. Підведення підсумків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. БАЗОВІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ						
Тема 1. Вступна лекція – знайомство з курсом. Соціологія міграцій як наука: загальні засади.	13	2	4	-	-	7,1
Тема 2. Історія виникнення міграційних процесів. Теорії міграцій.	13	2	4	-	-	7,1
Тема 3. Прикладні аспекти дослідження міграцій.	13	2	4	-	-	7,1
Тема 4. Соціокультурні ідентичності міграцій.	13	2	4	-	-	7,1
Тема 5. Екологічна та кліматична міграція.	13	2	4	-	-	7,1
Тема 6. Україна в сучасних міграційних процесах..	13	2	4	-	-	7,1
Тема 7. Модульна контрольна робота 1. Підведення підсумків.	11,1	2	2	-	-	7,1
	90	*14*	*26*	-	-	*49,7*

5. Теми семінарських занять

	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Вступна лекція – знайомство з курсом. Соціологія міграцій як наука: загальні засади.	4
2.	Тема 2. Історія виникнення міграційних процесів. Теорії міграцій.	4
3.	Тема 3. Прикладні аспекти дослідження міграцій.	4
4.	Тема 4. Соціокультурні ідентичності міграцій.	4
5.	Тема 5. Екологічна та кліматична міграція.	4
6.	Тема 6. Україна в сучасних міграційних процесах..	4
7.	Тема 7. Модульна контрольна робота 1. Підведення підсумків	2
8.	**Загалом**	**26**

6. Теми практичних занять *(немає)*.

7. Теми лабораторних занять *(немає)*

8. Самостійна робота

Тема	Кількість годин
Тема 1. Вступна лекція – знайомство з курсом. Соціологія міграцій як наука: загальні засади.	7,1
Тема 2. Історія виникнення міграційних процесів. Теорії міграцій.	7,1
Тема 3. Прикладні аспекти дослідження міграцій.	7,1
Тема 4. Соціокультурні ідентичності міграцій.	7,1
Тема 5. Екологічна та кліматична міграція.	7,1
Тема 6. Україна в сучасних міграційних процесах..	7,1
Тема 7. Модульна контрольна робота 1. Підведення підсумків	7,1
Загалом	**51**

9. Індивідуальні завдання

В рамках навчальної дисципліни передбачено виконання таких індивідуальних завдань (**кожне завдання – 15 балів**):

1. Презентація однієї з проблем дослідження міграції.
2. Проведення інтерв'ю з мігрантом, аналіз, інтерпретація даних.
3. Написання і презентація міграційної ситуації в будь-якій країні світу.

10. Методи навчання

Лекції з використанням презентацій PowerPoint, семінарські заняття у формі дискусій; обговорення текстів і наукових повідомлень.

11. Методи контролю

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Остаточна рейтингова оцінка знань студентів визначається за сумою балів, отриманих студентом протягом семестру за різні види завдань, що становити ме 100 балів.

Засоби діагностики успішності навчання. Система оцінювання знань студентів включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

1. Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; експрес-контроль у формі тестів.

При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; проведення контрольних робіт; написання рефератів; опрацювання завдань робочих зошитів, есе, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, їх переклад з іноземної мови; підготовка анотацій публікацій тощо.

2. Модульний контроль проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку результатів знань студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Навчальна дисципліна ділиться на логічно-пов'язані змістові модулі. Змістовий модуль завершується модульною контрольною роботою. Підсумкова кількість балів за змістовий модуль може виставлятися як сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка підсумкової модульної контрольної.

Кількість модульних контрольних визначається робочою навчальною программою.

3. Семестровий контроль проводиться у формі заліку, визначеного навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Результати навчальної діяльності студентів оцінюється за 100-бальною шкалою за семестр, враховуючи рейтингові бали за аудиторну роботу, самостійну роботу, модульну контрольну роботу.

Оцінювання знань студентів на семінарському занятті проводиться за 5-ти бальною системою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від «1» до «5».

Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид роботи	Кількість балів
Участь у семінарських заняттях	35
Виконання індивідуальних завдінь	15*3=45
Модульна контрольна робота	20
Разом:	**100**

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав **менше 51 бала**, то він вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу складати залік за талоном № 2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
90-100	A	Відмінно	Відмінно
81-89	B	Дуже добре	Добре
71-80	C	Добре	
61-70	D	Задовільно	Задовільно
51-60	E	Достатньо	
21-50	FX	Не достатньо	Незадовільно

13. Рекомендована література

1. Адеподжу А. Взаимосвязь между внутренней и международной миграцией: африканская действительность. Международный журнал социальных наук. 1999. № 024. С. 101–111.
2. Баланюк Д. Проблеми дослідження міграції як об'єкта державного регулювання. Вісник СевДТУ: Політологія. 2008. Вип. 90. С. 214–218.
3. Бараник З., Романенко І. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження. Ефективна економіка. 2014. № 14. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096 (дата звернення: 21.12.2015)
4. Блінова М. Сучасні соціологічні теорії міграції населення: автореф. дис. … канд. соціол. наук: 22.00.01 / Моск. держ. ун-т ім. М. В. Ломоносова. Москва, 2008. 25 с.
5. Баразгова Э. Американская социология (традиции и современность): курс лекций. Екатеринберш: Деловая книга, 1997. 176 с.
6. Баньковская С. Эрнст Бёрджесс. Современная американская социология: сборник статей / ред. В. Добреньков. Москва: Изд-во МГУ, 1994. С. 20–33.
7. Беккер Г. Человеческий капитал (главы из книги). США: экономика, политика, идеология. URL: http://methodology.chat.ru/becker1.htm (дата звернення: 22.12.2015)
8. Годованська О. Новітня українська діаспора. Трудові мігранти в Італії, Іспанії та португалії: монографія. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2011. 192 с.
9. Галецкий В., Овсянников А., Римашевская Н. Население и глобализация: монографія / за ред. Н. Римашевской. Москва: Наука, 2004. 321 с.
10. Денисенко М. Миграциология: монографія / ред. М. Денисенко, В. Ионцев, Б. Хорев. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1989. 96 с.
11. Зомбарт В. Буржуа: этюды по истории духовного развития современного экономического человека. Москва, 1924. 260 с.
12. Ивахнюк И. Международная трудовая миграция: учеб. пособ. / Москва: МГУ, ТЕИС, 2005. 286 с.
13. Ионцев А. Международная миграция населения: Россия и современный мир. Социс. 1998. № 6. С. 38–48.
14. Кукурудза І., Ромащенко Т. Україна у світових процесах трудової міграції: монографія. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. 252 с.
15. Левцун О. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема. URL: http://www.hearts.in.ua/articles/job_search/694.php (дата звернення: 10.12.2015)
16. Малиновська О. Міжнародна міграція в контексті модернізації суспільства. Модернізація українського суспільства. 2012. С. 77–86. URL: http://www.dse.org.ua/arhcive/17/8.pdf (дата звернення: 10.01.016)
17. Марченко І. Поняття «міграція населення» в контексті сучасних соціологічних підходів. Сучасне суспільство. 2012. № 1. С. 110–119.
18. Муромцева Ю. Демографія: навч. посіб. / Київ: Кондор, 2006. 300 с.

19. Массей Д. Синтетическая теория международной миграции. Мир в зеркале международной миграции. Научная серия: Международная миграция населения:Россия и современный мир. 2002. № 10. С. 132–147.

20. Мойсеєнко В., Чудиновских О. Теория человеческого капитала и исследования миграционных процессов в России. Проблемы прогнозирования. 2000. № 4. С. 124–137.

21. Новітні трансформації людського розвитку та потенціал внутрішньо переміщених осіб: регіональний аспект. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Sadova.pdf (дата звернення: 20.05.2017)

22. Одинець С. Нині ми стоїмо на порозі нової хвилі міграції. І це добре. URL: http://tvoemisto.tv/news/svitlana_odynets_nyni_my_stoimo_na_ porozi_novoi_migratsii_i_tse_dobre_79606.html (дата звернення: 11.04.2017)

23. Одинець С. Поняття «соціального сирітства» в сучасному українському науковому та суспільному дискурсах: до постановки питання. Етнічна історія народів Європи. 2013. Вип 41. С. 118–122.

24. Прибиткова І. Основи демографії: навч. посіб. / Київ: «Артек», 1995. 256 с.

25. Переведенцев В. Методы изучения миграции населения: монографія. Москва: Наука, 1975. 230 с.

26. Раца О., Свереда Н. Міжнародна трудова міграція в умовах світової фінансово-економічної кризи. URL: http://www.rusnauka.com/13_NPN_ 2010/Economics/65792.doc.htm (дата звернення: 25.12.2015)

27. Ровенчак О. Міжнародна міграція: теорія та практика: монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 412 с.

28. Ровенчак О. Проблема вивчення міґрації та її зв’язку з процесами ґлобалізації в соціології. Український соціум. 2005. № 4 (9). С. 35–45.

29. Ровенчак О. Визначення та класифікації міґрацій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2 (17). С. 127–139.

30. Ровенчак О. Соціологія міграції: міжнародні аспекти: навч. посіб. / Львів, ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 208 с.

31. Ритцер Дж. Современные социологические теории: монография. СПб.: Питер, 2002. № 5. 688 с.

32. Рыбаковский Л. Стадии миграционного процеса. Миграция населения: приложение к журналу "Миграция в России". Москва, 2001. URL: rybakovsky.ru/migracia2r.html (дата звернення: 19.01.2016)

33. Рябченко В. «Четвертая волна» украинской миграции. URL: http://liva.com.ua/fourth-wave-of-migration.html (дата звернення: 09.02.2016)

34. Сєрова І. Формування норм міжнародного права щодо протидії нелегальній міграції. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2012. Вип. 28. С. 76–83.

35. Томас У., Знанецкий Ф. Методологические заметки. Американская социологическая мысль: тексты / под общ. ред. В. Добренькова. Москва: Изд–во МУБиУ, 1996. С. 333–355.

36. Фомов Д. Особливості міграційного простору Європи та політика ЄС. URL: http://iac.org.ua/osoblivosti-migratsiynogo-prostoru-yevropi-ta-politika-yes/ (дата звернення: 14.11.2015)

37. Хвилі української діаспори: перша хвиля трудова. URL: http://diaspora.ukrinform.ua (дата звернення: 09.03.2016)

38. Чотири хвилі української еміграції. URL: http://weareukrainians.com /ukraine-and-the-world/chotiri-hvili-ukrayinskoyi-emigratsiyi (дата звернення: 19.12.2015)

39. Шестаковський О. Поточні тенденції української транснаціональної трудової міграції як соціальної мобільності. Процеси соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві: монографія / ред. О. Балакірєвої. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2014. С. 171–202.

40. Юдина Т. О социологическом анализе миграционных процессов. Социс. 2002. № 10. С. 102–108.

41. Glick Schiller N. From immigrant to transmigrant: theorizing trans-national migration / N. Glick Schiller, L. Basch, Ch. Szanton Blanc Migration and Trans-national Social Spaces / ed. by L. Pries. Alershot: Ashgate Publishing, 1999. P. 73–104.

42. Mincer J. Labour force participation of married women: A study of labour supply. Aspects of Labour Economics / ed. H. Lewis. Princeton: Princeton University Press, 1962. P. 63–105.

43. Piore M. Birds of passage: Migrant labor and industrial societies. Cambridge: Cambridge University Press, 1979. 240 p.

44. Ravenstein E. The Laws of Migration. Journal of the Royal Statistical Society. 1885. Vol. 48. P. 167–227.

45. Taylor J., Wyatt T. The shadow value of migrant remittances, income and inequality in a household farm economy. Journal of Development Studies. 1996. Vol. 32(6). P. 899–912.

46. Waldinger R. Immigrant Transnationalism. Sociopedia.isa. 2011. P. 1–13. URL: http://works.bepress.com/roger_waldinger/42/ (Last accessed: 26.01.2018

14. Інформаційні ресурси

1. ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МДУ ім. М.В.ЛОМОНОСОВА // http://lib.socio.msu.ru/l/library
2. ЦЕНТР СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ // http://www.sociology.ru/onlib.html
3. МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУКАХ // http://www.iriss.ru/
4. ИНОЦЕНТР // http://www.ino-center.ru/
5. БІБЛІОТЕКА ГУМЕР // http://www.gumer.info/
6. СТУДЕНЧЕСКИЙ САЙТ ФАКУЛЬТЕТА СОЦИОЛОГИИ РГСУ // http://socinf.com/biblioteka/
7. ИНСТИТУТ НАУЧНОЙ ИНФОРМАЦИИ ПО ОБЩЕСТВЕННЫМ НАУКАМ // http://www.inion.ru/
8. «ДЕМОСКОП WEEKLY» ЕЛЕКТРОННАЯ ВЕРСИЯ БЮЛЛЕТНЯ «НАСЕЛЕНИЯ И ОБЩЕСТВО» // http://demoscope.ru/weekly/2010/0407/index.php
9. ЭТНОГРАФИЧЕСКОЕ БЮРО // http://ethnobs.ru/library
10. ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ // http://www.genderstudies-ukraine.org/
11. СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ // http://www.socjournal.ru/
12. ЖУРНАЛ «СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ» // http://www.isras.ru/socis.html
13. ИНСТИТУТ ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ // http://www.demographia.ru/
14. EUROPEAN RESEARCH COUNCIL // http://erc.europa.eu/
15. EUROPEAN COMMUNICATION RESEARCH AND EDUCATION ASSOCIATION // http://ecrea.eu/
16. ИНСТИТУТ СОЦИОЛОГИИ ГУГН // http://www.socio.msk.ru/page.php?35
17. SOCIOLOGICAL RESEARCH ONLINE // http://www.socresonline.org.uk/home.html
18. ANALYSING AND OVERCOMING SOCIOLOGICAL FRAGMENTATION IN EUROPE // http://www.anovasofie.net/
19. INTERNATIONAL SOCIOLOGICAL ASSOCIATION // http://www.isa-sociology.org/
20. https://www.slideshare.net/kravchukok/ss-66544052